

УДК 314.727

Українська діаспора як чинник поглиблення зовнішньоекономічних відносин країни

Коляда О.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
Університету державної фіскальної служби України

Райчева А.О.

студентка
Університету державної фіскальної служби України

Статтю присвячено актуальним проблемам пошуку та використання можливих шляхів поглиблення зовнішньоекономічних зв'язків України. Зокрема, проведено дослідження формування українських діаспор у світі в контексті використання їх соціально-економічного потенціалу для підвищення конкурентоспроможності економіки країни.

Ключові слова: діаспора, еміграція, глобалізація, зовнішньоекономічні зв'язки, соціально-економічний потенціал.

Коляда О.В., Райчева А.А. УКРАИНСКАЯ ДИАСПОРА КАК ФАКТОР УГЛУБЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ СТРАНЫ

Статья посвящена актуальным проблемам поиска и использования возможных путей углубления внешнеэкономических связей Украины. В частности, проведено исследование формирования украинских диаспор в мире в контексте использования их социально-экономического потенциала для повышения конкурентоспособности экономики страны.

Ключевые слова: диаспора, эмиграция, глобализация, внешнеэкономические связи, социально-экономический потенциал.

Kolyada O.V., Raicheva A.A. UKRAINIAN DIASPORA, AS THE FACTOR OF DEEPENING OF EXTERNAL ECONOMIC RELATIONS OF THE COUNTRY

The article is devoted to actual problems of searching and using of possible ways of deepening international economic relations of Ukraine. In particular, we have studied the formation of Ukrainian diasporas in the world in the context of using their social and economic potential to improve the competitiveness of the country's economy.

Keywords: diaspora, emigration, globalization, international economic relations, social and economic potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному світі величезна кількість автохтонних українців живе за межами рідної України. Українська діаспора є однією з найчисельніших у світі. Нині українців можна знайти навіть у найвіддаленіших куточках нашого світу. Навіть підрахувати, яку частину становлять наші співвітчизники від світової спільноти, надзвичайно важко. Протягом різних періодів історії різноманітні політичні та економічні фактори, а саме соціально-політичний лад країни, ступень урбанізації, період перебування в позаетнічному середовищі, етногенетична та соціальна близькість культури контактуючих народів, а також чисельність та характер розселення, змушували розселятися по світу наших співвітчизників. Ці фактори стали головною причиною формування української діаспори – історичного та соціально-політичного явища виїзду та

розселення за межами України однорідного за етнічним походженням народу, що утворилося внаслідок чотирьох хвиль української еміграції та яке за своєю класифікацією поділяється на Західну та Східну гілки [1, с. 5–7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням української діаспори займалася велика частина українських науковців. Вагомий внесок у дослідження даної теми зробили такі українські вчені, як В. Трощинський, С. Макарчук, О. Гуменюк, А. Попок, Ф. Заставний, В. Винниченко, О. Швачка, М. Вівчарик, Р. Кухаренко.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Науковці досліджували українську діаспору в теоретичному аспекті її формування, на 2017 р. поки що не було опубліковано цілісного, комплексного, наповненого статистичними фактами та актуального сучасним умовам державотворчого процесу

дослідження з даної проблематики; недостатньо досліджене питання діаспори з погляду розвитку зовнішньоекономічних зв'язків країни. Отже, дослідження розселення українців у світі є актуальним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідження особливостей формування української діаспори в контексті використання її економічного потенціалу для ефективного розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Типовою рисою сучасної епохи глобалізації є посилення впливу взаємодії народів та культур між собою, яка стає визначним чинником формування розвитку міжнародного діалогу та міждержавних відносин. Більшість держав встановила міцні зв'язки зі своєю діаспорою, адже розуміють її економічний потенціал для власної країни.

Українська діаспора може стати основним чинником формування конкурентоспроможності української економіки. Адже ніхто й не здогадується, що такі відомі політики світу, як канцлер Німеччини Ангела Меркель, сенаторка штату Індіана США Вікторія Спартц, міністр закордонних справ Канади Христя Фріланд, президент Австрії Александр Ван дер Беллен, старший радник і зять американського президента Дональда Трампа Джаред Кушнер мають українське походження та фактично є членами української діаспори [2]. Усі вони є талановитими політиками та титанічними постатями в історії своїх країн, рушійною силою прогресу економіки і, як наслідок, розбудови найрозвиненіших економік світу.

Якщо вектор розвитку зовнішньоекономічних відносин буде спрямований саме на розвиток відносин із країнами, визначні політики яких є етнічними українцями, і на цьому буде акцентуватися увага, то через деякий час економіка нашої країни також зможе вийти на якісно новий рівень, адже іноземні політики українського походження, по-перше, можуть сприяти налагодженню міжнародних економічних відносин України з іншими державами, а також зможуть застосувати свій досвід розбудови конкурентоспроможної економіки на етнічній батьківщині.

Споконвіку Україна була відома як інтелектуальне і духовне джерело Європи й світу. Постійно обживаючи широкі простори своєї землі, наші предки своїм інтелектом, працею, культурою опановували далекі терени Європи, Американського континенту та навіть Австралії, формуючи західну українську ді-

аспори. Нині українців можна знайти навіть у найвіддаленіших куточках Західного регіону світу. До західної української діаспори належать не лише ті українці, які бажають зберегти свою національну ідентичність, а й ті, які про своє українське походження і не здогадуються, адже народилися в іншій державі, до якої колись емігрували їхні предки [9, с. 13].

Нині українська національна культура постійно пропагується далеко за географічними межами нашої держави. Першорядна роль у цьому процесі належить безпосереднім носіям українства за кордоном – членам української діаспори, які, мешкаючи на чужині, зберігають свою ідентичність.

Головним джерелом формування української діаспори є еміграція – виїзд за межі країни проживання в іншу країну, який обов'язково передбачає перетинання державного кордону. До основних причин української еміграції належать економічні, соціальні та політичні утиски, національний гніт Австро-Угорської та Російської імперій, аграрне перенаселення деяких територій України (сільськогосподарська еміграція) [4, с. 1–3]. Протягом дев'яностих років двадцятого століття українці виїжджали переважно до країн пострадянського простору (Росії, Білорусі, Латвії, Литви, Молдови тощо), Азії (Казахстану, Туркменістану тощо) та на Захід (до Європи, США, Канади, Бразилії тощо), тому науковцями прийнято класифікувати українську діаспору на Західну та Східну. Західну українську діаспору формують українці, які проживають у країнах Західної та Центральної Європи, Південної та Північної Америки, Австралії, а Східну – ті, які проживають у країнах колишнього СРСР, Азії, Африки [5, с. 471].

Західна українська діаспора почала формуватися наприкінці XIX ст. переважно завдяки населенню територій, що були в складі Австро-Угорщини до Першої світової війни, а потім опинилися у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії. До особливостей формування Західної української діаспори належить, передусім, зумовленість її формування світовими війнами, зокрема Другою світовою війною. Іншою особливістю формування діаспори було безземелля та низький рівень життя українців на батьківщині, тому вони емігрували переважно до Північної та Південної Америки, адже там було багато вільних земель. Західні українці ж емігрували або за океан, або до Європи з метою реалізувати себе у науковій сфері. Найбільшими центрами розселення українців у Західному

регіоні стають такі країни, як Канада, США, Аргентина, що пов'язано неможливістю українських селян із Північної Буковини та Східної Галичини, адже у цих країнах була найбільша у світі кількість вільних земель. В Європі найбільше українців емігрувало до Румунії та Польщі, адже історично це були етнічно українські землі і коли вони опинилися у складі Польщі та Румунії, автохтонним українцям було важко покинути батьківські території і вони залишилися жити там навіть у складі інших країн.

Витоки еміграції з України на Схід сягають раннього Середньовіччя. Спочатку українці мігрували на московські землі, втікаючи від немилосердного татаро-монгольського ярма, гноблення інших поневолювачів, нерідко наймалися на службу, працювали на відбудові міст, знищених татарами, виконували інші види робіт [6, с. 1–7]. На початку XVII ст. до основних причин розселення українців у Російській імперії та республік колишнього СРСР належали масові висилання Петром I на будівництво Санкт-Петербурга, участь у війнах, копання Ладозького каналу. Мільйони українців були заслані в тюрми до Російської імперії та інших союзних республік колишнього СРСР (до Північного Кавказу, Поволжя, Сибіру, на Далекий Схід). Окрім Росії, країнами-рекордсменами за величиною української діаспори стають Казахстан, Молдова, Білорусь та Узбекистан. Причинами масових поселень українців у Казахстані та Узбекистані були гайдамацький рух Коліївщина, столипінська реформа, недостатня кількість вільних земель. До Молдови найбільша кількість українців емігрувала після Другої світової війни, а до Білорусі – після розпаду СРСР.

Нині число осіб українського походження, які проживають за межами України, за приблизними підрахунками, становить 15 млн. Більше ніж третину від цієї кількості становлять українці, які проживають у Західному регіоні світу. Найбільша їх кількість розселилася

у США, Канаді, Аргентині, Бразилії, Парагваї та Уругваї, Чилі, Австралії, Румунії, Польщі, Італії, Великій Британії, ФРН, Франції, Сербії і Чорногорії, Боснії і Герцеговині, Хорватії та Болгарії. Оскільки у Західній українській діаспорі виділяють п'ять країн із найбільшою чисельністю українців, зокрема Канаду, США, Аргентину, Румунію та Польщу, доречно продемонструвати статистичні дані саме по цих країнах. У табл. 1 наведено статистичні дані останнього перепису населення у зазначених країнах, адже зміна кількості українців із року в рік є досить незначною.

Згідно з даними табл. 1, у Західному регіоні найбільшою за чисельністю осіб є українська діаспора в Канаді. Згідно з останнім переписом населення, там проживає близько 1 251 170 українців, серед усіх етнічних груп українська є дев'ятою за чисельністю мовно-етнічною групою [8]. Причому у 300 590 з них обоє батьків є українцями, а у 908 495 – один із батьків. Українці становлять 3,56% від загального населення країни. За провінціями та територіями Канади проживання осіб української національності розподілено так: Онтаріо – 336 355 осіб (міста Торонто, Лондон, Гамільтон, Оттава, Ошава, Тандер Бей, Садбері, Бредфордт); Альберта – 332 180 осіб (Едмонтон, Калгарі, Вегревіль, Лейтбрідж); Британська Колумбія – 197 450 осіб (Вікторія, Келовна, Вернон); Манітоба – 167 175 осіб (Вінніпег); Саскачеван – 129 265 осіб (Саскатун, Ріджайна, Йорктон); Квебек – 31 955 осіб (Монреаль); Нова Скошіа – 7 500 осіб; Нью Брансвік – 2 455 осіб; Юкон – 1 620 осіб; Північно-західні території – 1 445 осіб; Ньюфаундленд і Лабрадор – 945 осіб; Принс Айленд – 780 осіб [9].

Другою за чисельністю є українська діаспора у США. Згідно з даними Головного управління економіки і статистики, за останнім переписом населення на території США проживає 681 тис. осіб, що становить 0,21% від усього населення [10]. За оціночними нео-

Таблиця 1

Кількість українців у Західному регіоні світу за останнім переписом населення

Країна	Загальна кількість населення, млн.	Кількість українців, млн.	Кількість українців, %
Канада	35,16	1,25	3,56
США	318,9	0,68	0,21
Аргентина	41,45	0,3	0,72
Румунія	19,26	0,052	0,27
Польща	38,53	0,049	0,13

Джерело: розроблено авторами за [8]

фіційними даними більшості діаспорних джерел, у США мешкає близько 1,5–2 млн. українців. Найчисельніші групи етнічних українців проживають у штатах: Нью-Йорк (131 391), Пенсильванія (112 542), Каліфорнія (91 179), Нью-Джерсі (69 049), Флорида (47 946), Іллінойс (47 246), Вашингтон (46 523), Огайо (45 121) та Мічиган (40 292). В одинадцяти штатах українське населення нараховує від 10 до 25 тис. осіб., а в 27 штатах – від 1 до 10 тис. осіб. Найменше заселеними українцями штатами є Південна Дакота (931), Міссісіпі (756) та Вайомінг (453). Найбільш динамічний приріст українського населення за останнє десятиріччя у США спостерігається у штатах Каліфорнія, Флорида, Вашингтон, Айова, Кентуккі, Теннесі та столичному окрузі Колумбія [11].

Третє місце у світі за кількістю українців займає Аргентина. Нині, за експертними оцінками, там проживають близько 300 тис. етнічних українців. Основна частина етнічних українців мешкає у столиці та провінції Буенос-Айрес (більше 100 тис. осіб), а також у провінції Місьйонес на півночі країни (близько 130 тис. осіб). Місцями компактного проживання є також провінції Чако (30 тис.), Кордоба (15 тис.), Мендоса (10 тис.), Формоса (6 тис.), Ріо-Негро (3 тис.) і Коррієнтес (3 тис. осіб) [12].

У Європі найбільша кількість українців проживає у Румунії. Згідно з даними останнього перепису населення, на її території проживають 51,7 тис. етнічних українців (за альтернативними підрахунками Союзу українців Румунії, українська громада країни налічує понад 200 тис. осіб). Переважна більшість етнічних українців Румунії є автохтонним населенням, яке компактно проживає у прикордонних з Україною повітах, що свого часу частково входили до складу ранньосередньовічної держави Київська Русь та Галицько-Волинського князівства. На сучасному етапі компактно українська громада проживає в північному регіоні Румунії (повіти Марамуреш та Сату Маре), який межує із Закарпаттям, – понад 36 тис. осіб, Південній Буковині у північно-східному регіоні (повіти Сучава та Ботошань), що межує з Чернівецькою областю – приблизно 10 тис. осіб, Банаті у західному регіоні (повіти Тіміш та Караш Северін) – приблизно 10 тис. осіб, Добруджі у південно-східному регіоні (повіти Тульча та Галац) – приблизно 1,5 тис. осіб. Решта етнічних українців проживають дисперсно по всій території країни [13].

Другою за кількістю українців у Європі є Польща. Згідно з останнім загальним переписом населення, кількість громадян Польщі, які задекларували свою приналежність до української національності, становить 49 тис. осіб, лемками визнали себе 10 тис. осіб. Територіально українська меншина розташована переважно і північних і західних регіонах країни. У Вармінсько-Мазурському воєводстві із центром у м. Ольштин проживає найбільша кількість етнічних українців – понад 12 тис. осіб. У Дольношльонзькому (м. Вроцлав) – понад 3 500 осіб, Західно-Поморському (м. Щецін) – майже 3 000 осіб, Підкарпатському (м. Жешув) – понад 2 500 осіб, Поморському (м. Гданськ) – приблизно 2 000 осіб, Малопольському (м. Краків) – майже 2 000 осіб, Підляському (м. Бялисток) – приблизно 1 500 осіб [14].

Отже, проведена оцінка засвідчує, що українці густо населяють Західний регіон світу, зокрема до п'ятірки країн із найбільшою кількістю українців відносять Канаду, США, Аргентину, Румунію та Польщу.

Досліджуючи формування Східної діаспори, слід зазначити, що Україна завжди мала глибокий стійкий зв'язок із країнами Східного регіону. Нині східна українська діаспора становить 10 млн. українців. До неї відносять тих українців, що розселилися у Росії, Казахстані, Молдові, Білорусі, Узбекистані, Латвії, Азербайджані, Киргизстані, Туркменістані, Литві, Таджикистані, Вірменії, країнах Африки тощо. Оцінити кількість українців у Східному регіоні можна з рис. 1, в якому наведено статистичні дані по зазначених країнах згідно з останнім переписом населення, адже кількість українців у національному складі населення можна визначити лише згідно з переписом населення [15].

З рис. 1 видно, що найбільше закордонних українців проживає у Російській Федерації, Казахстані, Молдові, Білорусі та Узбекистані, тому доречно представити статистичні дані по цих країнах окремо в табл. 2.

Нині в Росії проживає 1,93 млн. етнічних українців, що становить 1,34% від усього населення. Вихідці з України проживають у всіх без винятку регіонах РФ, найбільша кількість – у Москві та Московській області, Тюменській області, Краснодарському краї, Ростовській області, Приморському краї, Санкт-Петербурзі, Воронежській області. Серед республік і автономних областей із великою часткою українців варто відзначити Ханті-Мансійський і Ямало-Ненецький автономні

Рис. 1. Кількість українців у Східному регіоні за переписом населення

Джерело: складено авторами на основі [7]

округи, республіки Комі, Башкортостан, Саха, Татарстан та Карелію. Проте сьогодні ми не можемо не взяти до уваги складну політичну ситуацію України з Росією, яка вплинула на те, що кількість українських емігрантів протягом 2013–2015 рр. збільшилася у три-чотири рази: 2013 р. – 55 037 осіб, 2014 р. – 126 819 осіб, 2015 р. – 194 180 осіб [16]. Насамперед це пов'язано з тим, що через жорстку пропаганду у східних областях України більшість їхніх мешканців емігрувала до Росії.

Українська діаспора в Казахстані за своєю чисельністю одна з найбільших серед українських громад світу. За підсумками Другого національного перепису населення в Республіці Казахстан загальна кількість населення цієї країни становила 17 000 004 особи. Етнічні українці, які є четвертим за чисельністю етносом Казахстану, становили 1,94% від цієї кількості – 333,2 тис. осіб. Українці розселені переважно на півночі Казахстану. [3] Місцями компактного проживання наших краян є Кустанайська (78 тис. осіб), Карагандинська (45 тис. осіб), Павлодарська (36 тис. осіб), Північно-Казахстанська (36 тис. осіб), Акмолінська (35 тис. осіб) області [17].

Третьою у Східному регіоні світу за кількістю українців є Молдова. Тут їх налічується близько 282 406 осіб, що становить 7,87% від загальної кількості населення. Розселені українці практично по всіх регіонах Молдови окремими ареалами як у сільській місцевості, так і в містах. Близько 100 тис. із них – у столиці Кишиніві. Особливо висока питома вага українців у містах Придністров'я: Рибниці, Тирасполі, Дубоссарах, Бендерах [18].

У Білорусі проживає близько 159 тис. українців, що становить 1,69% від усього населення. Місця компактного проживання: Брестська область – близько 40 тис. осіб; Вітебська – 15 тис.; Гомельська – 31 тис.; Гродненська – 15 тис.; Мінська – 28 тис.;

Могильовська – 13 тис., а також м. Мінськ – 18 тис. осіб [19].

До п'ятірки країн із найбільшою кількістю українців у Східному регіоні світу входить і Узбекистан. Українці тут становлять 0,3% від загальної кількості населення і становлять близько 90 тис. осіб. Місцями компактного проживання етнічних українців є: м. Ташкент (38 313 осіб), Ташкентська (13 005), Самаркандська (8 949), Ферганська (5 671) та Бухарська (2 795 осіб) області. Склад української громади в Узбекистані досить різноманітний і включає політичних, громадських діячів, підприємців, науковців, митців. У своїй більшості це люди пенсійного віку [20].

У цілому проведена оцінка формування української діаспори в світі дає змогу стверджувати: українська діаспора може відстоювати інтереси країни походження як у політичній, так і в економічній сфері, сприяти формуванню політики на користь батьківщини, зумовлюючи укладання вигідних міжнародних економічних угод та надання фінансової підтримки (зокрема, економічний потенціал української діаспори можна розглядати через призму грошових переказів родичів на батьківщину. За даними Національного банку України, річний обсяг грошових переказів українських емігрантів становив 7587 млн. дол. США. Причому близько 42% зароблених грошей відкладаються як заощадження. Науковці дослідили, що інвестиційний потенціал українських емігрантів становить близько 1 млрд. дол. США на місяць [21]), сприяти інтеграції у сферу міжнародної торгівлі, пропагуючи якість української продукції.

Висновки з цього дослідження. Дослідивши особливості розселення українців у світі та оцінивши у кількісному виразі по регіонах світу, зазначимо, що така кількість є достатньою для налагодження зовнішнього

**Країни з найбільшою кількістю українців у Східному регіоні світу
за переписом населення**

Країна	Загальна кількість населення, млн.	Кількість українців, млн.	Кількість українців, %
Росія	143,5	1,93	1,34
Казахстан	17,04	0,33	1,94
Молдова	3,559	0,28	7,87
Білорусь	9,466	0,16	1,69
Узбекистан	30,24	0,09	0,3

Джерело: складено авторами на основі [7]

кономічних зв'язків, однак можливі економічні вигоди потенціалу української діаспори для розвитку української економіки недостатньо використовуються. Зокрема, неефективна співпраця з членами української діаспори в світі у цілому та не розкритий повною мірою потенціал Східної української діаспори; недостатнє залучення провідних іноземних менеджерів українського походження для розбу-

дови економіки України; неврегульований режим надання преференцій під час грошових переказів українських емігрантів тощо.

Для повноцінного функціонування демократичної моделі української економіки також необхідно досліджувати зміни в етнічній свідомості членів української діаспори, а зробити це тоді, коли контакти з ними не налагоджені повною мірою, неможливо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чубіна Т.Д. Українська діаспора. Вісник Академії пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України. 2011. № 3. С. 1–7.
2. Бубнюк Х.С. Нашого цвіту по всьому світу. URL: <http://format21.org/2017/09/28/nashogo-tsvitu-po-vsjomu-svitu/>.
3. Кухаренко Р.О. Українці в країнах світу. Міграція. 2015. № 157. С. 13–14.
4. Українська еміграція. Віче. 2014. № 15. С. 1–3.
5. Макарчук С.А. Сучасна українська діаспора. К.: Знання, 2008. 471 с.
6. Трощинський В.П. Проблеми етнічного відродження східної української діаспори. Українські варіанти. 1997. № 2. С. 1–7.
7. Національний склад населення країн світу 2011 р. URL: <http://www.worldbank.org/en/publication/population>.
8. Національний склад населення Канади за переписом 2011 р. URL: <http://www12.statcan.gc.ca>.
9. Українці у Канаді. URL: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-%D1%81%D0%B0ukrainians-in-%D1%81%D0%B0>.
10. Національний склад населення США за переписом 2015 р. URL: <http://www.esa.doc.gov/reports/national-composition-of-the-population>.
11. Українці у США. URL: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-us/ukrainians-in-us>.
12. Українці в Аргентині. URL: <http://argentina.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ar/ukrainians-in-ar>.
13. Українці у Румунії. URL: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ro/ukrainians-in-ro>.
14. Українці у Польщі. URL: <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/ukrainians-in-pl>.
15. Закордонні українці. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/ukrainians-abroad>.
16. Міжнародна Міграція населення Росії. URL: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/#.
17. Українці в Казахстані. URL: <http://kazakhstan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-kz/ukrainians-in-kz>.
18. Українці в Молдові. URL: <http://moldova.mfa.gov.ua/ua/ukraine-md/ukrainians-in-md>.
19. Українці в Білорусі. URL: <http://belarus.mfa.gov.ua/ua/ukraine-by/ukrainians-in-by>.
20. Українці в Узбекистані. URL: <http://uzbekistan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-uz/ukrainians-in-uz>.
21. Стратегічний інвестор. URL: <http://ukrreal.info/ru/ekonomika/90965-strategichny-investor-yak-perekazi-zarobitchan-trimayut-ekonomiku-ukraini>.

REFERENCES:

1. Chubina T. D. (2011) Ukrainska diaspora [Ukrainian Diaspora]. Bulletin of the Academy of Fire Safety named after. Heroes of Chernobyl of the Ministry of Emergencies of Ukraine, no. 3, pp. 1 – 7.
2. Bubniuk Kh.S. (2017) Nashoho tsvitu po vsomu svitu [Our flowers around the world]], vol. 11, no. 115, pp. 10–14. Available at: <http://format21.org/2017/09/28/nashogo-tsvitu-po-vsjomu-svitu/>
3. Kukhareno R. O. (2011) Ukraintsi v krainakh svitu [Ukrainians in the countries of the world]. Migration.
4. Ukrainska emihratsiia (2011) Ukraintsi v krainakh svitu [Ukrainian emigration]. Veche, no. 15, pp. 1 – 3.
5. Makarchuk S. A. (2008) Suchasna ukrainska diaspora [Contemporary Ukrainian Diaspora]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian).
6. Troshchynskiy V. P. (1997) Problemy etnichnoho vidrozhennia skhidnoi ukrainskoi diaspyry [The Problems of Ethnic Revival of the Eastern Ukrainian Diaspora]. Ukrainian variants, no. 2, pp. 1 – 7.
7. WorldBank (2015) Natsionalnyi sklad naselennia krain svitu v 2011 [National composition of the world population in 2011], Kyiv: WorldBank.
8. Komitet statystyky Kanady (2015) Natsionalnyi sklad naselennia Kanady za perepysom 2011 r. [National Canadian Population in 2011 Census], Toronto: Komitet statystyky Kanady.
9. Posolstvo Kanady v Ukraini (2015) Ukraintsi u Kanadi [Ukrainians in Canada], Kyiv: Posolstvo Kanady v Ukraini.
10. Komitet statystyky SShA (2015) Natsionalnyi sklad naselennia SShA za perepysom 2015 r. [US National Population Census 2015], Kyiv: Komitet statystyky SShA.
11. Posolstvo SShA v Ukraini (2015) Ukraintsi u CShA [Ukrainian in the US], Kyiv: Posolstvo SShA v Ukraini.
12. Posolstvo Arhentyny v Ukraini (2015) Ukraintsi v Arhentyini [Ukrainians in Argentina], Kyiv: Posolstvo Arhentyny v Ukraini.
13. Posolstvo Rumunii v Ukraini (2015) Ukraintsi u Rumunii [Ukrainians in Romania], Kyiv: Posolstvo Rumunii v Ukraini.
14. Posolstvo Polshchi v Ukraini (2015) Ukraintsi u Polshchi [Ukrainians in Poland], Kyiv: Posolstvo Polshchi v Ukraini.
15. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy (2015) Zakordoni ukraintsi [Foreign Ukrainians], Kyiv: Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy.
16. Derzhavnyi komitet statystyky Rosii (2015) Mizhnarodna Mihratsiia naselennia Rosii [International Migration of the Russian Population], Kyiv: Derzhavnyi komitet statystyky Rosii.
17. Posolstvo Kazakhstanu v Ukraini (2015) Ukraintsi v Kazakhstani [Ukrainian in Kazakhstan], Kyiv: Posolstvo Kazakhstanu v Ukraini.
18. Posolstvo Moldovy v Ukraini (2015) Ukraintsi v Moldovi [Ukrainians in Moldova], Kyiv: Posolstvo Moldovy v Ukraini.
19. Posolstvo Biorusi v Ukraini (2015) Ukraintsi v Biorusi [Ukrainians in Belarus], Kyiv: Posolstvo Biorusi v Ukraini.
20. Posolstvo Uzbekystanu v Ukraini (2015) Ukraintsi v Uzbekystani [Ukrainians in Uzbekistan], Kyiv: Posolstvo Uzbekystanu v Ukraini.
21. Stratehichniy investor [Strategic investor] (2016), Available at: <http://ukrreal.info/ru/ekonomika/90965-strategichniy-investor-yak-perekazi-zarobitchan-trimayut-ekonomiku-ukraini>